

Quốc hội với sứ mệnh hoàn thiện thể chế

08:36 22/10/2024

Tác giả: Đang cập nhật

Thực tiễn phát triển sôi động của đất nước đang đặt ra những vấn đề cấp bách cần giải quyết. Nhân dân đang mong chờ và kỳ vọng vào những quyết sách của Đảng, Nhà nước và Quốc hội. Theo Tổng Bí thư, đổi mới tư duy sẽ là nhiệm vụ cấp bách, sống còn để giải quyết, khơi thông “điểm nghẽn” của “điểm nghẽn”, là thể chế trước “thực tiễn nóng bỏng của đất nước”.

Thể chế ở đây được hiểu là hệ thống gồm những quy định và chuẩn mực pháp lý như hiến pháp, luật pháp và các chính sách. Xây dựng thể chế trước hết là xây dựng hệ thống pháp luật trên cơ sở hiến pháp. Vì vậy, chất lượng xây dựng pháp luật là yếu tố quan trọng tạo nên thể chế tốt, nhằm bảo đảm ổn định, thúc đẩy kinh tế và hỗ trợ phát triển xã hội. Cải cách thể chế là nhiệm vụ quan trọng, luôn là một quá trình không dễ dàng, đầy khó khăn và thách thức...

Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm phát biểu tại phiên khai mạc Kỳ họp thứ 8 Quốc hội khóa XV

Trong tuyến bài này, nhóm tác giả xin đưa ra những góc nhìn với mong muốn gửi đến Quốc hội cùng các cơ quan chuyên môn xem xét và nghiên cứu, tiếp tục đổi mới cả về tổ chức và hoạt động hướng đến hoàn thiện thể chế, mà trước hết là đẩy mạnh hoạt động lập pháp trên các nguyên tắc pháp quyền xã hội chủ nghĩa, dưới sự lãnh đạo của Đảng.

Sứ mệnh lập hiến, lập pháp

Gần 80 năm đồng hành cùng đất nước, Quốc hội - cơ quan đại biểu cao nhất của Nhân dân, cơ quan quyền lực nhà nước cao nhất của nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam đã thể hiện vai trò đặc biệt quan trọng trong cải cách thể chế. Thông qua việc thực hiện các chức năng lập hiến, lập pháp, quyết định các vấn đề quan trọng của đất nước và giám sát tối cao, Quốc hội từng bước tạo lập các cơ sở pháp lý quan trọng, vững chắc cho công cuộc đổi mới toàn diện đất nước mà trọng tâm là xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa của Nhân dân, do Nhân dân, vì Nhân dân, xây dựng, phát triển nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, bảo đảm quốc phòng - an ninh, tôn trọng, bảo đảm, bảo vệ quyền con người, quyền công dân và hội nhập quốc tế.

Quang cảnh buổi khai mạc kỳ họp thứ nhất, Quốc hội khoá I, ngày 2/3/1946_ Ảnh: Tư liệu.

Nhìn lại lịch sử lập hiến của nước ta, kể từ khi thành lập nước Việt Nam dân chủ cộng hòa, nay là nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam, nước ta đã có 05 bản hiến pháp, gồm: Hiến pháp năm

1946, Hiến pháp năm 1959, Hiến pháp năm 1992 (sửa đổi, bổ sung một số điều năm 2001), Hiến pháp năm 2013. Các bản hiến pháp này đều ra đời trong những bối cảnh và ở những thời điểm lịch sử nhất định nhằm thể chế hóa đường lối cách mạng của Đảng cho mỗi giai đoạn phát triển của đất nước. Thực tế đã chứng minh những thành tựu phát triển đất nước luôn gắn chặt với những thành quả cải cách thể chế. Những nỗ lực cải cách thể chế đã tạo động lực, sức bật mới cho sự phát triển đầy ấn tượng của Việt Nam, đặc biệt sau gần 40 năm thực hiện công cuộc đổi mới đất nước.

Trong giai đoạn bước ngoặt của đất nước, việc ban hành Hiến pháp 1992 - Hiến pháp của thời kỳ đầu đổi mới, trên cơ sở từng bước kế thừa các Hiến pháp 1946, 1959, 1980, Quốc hội Việt Nam đã xác định khuôn khổ hiến định để cải cách bộ máy nhà nước, cải cách kinh tế xã hội, giải phóng các nguồn lực phục vụ sự phát triển đất nước; thực hiện sứ mệnh cao cả mở đường cho công cuộc đổi mới toàn diện ở nước ta về mặt Nhà nước.

Trên cơ sở các quy định của Hiến pháp 1992, trước yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội của đất nước, một hệ thống pháp luật mới đã được Quốc hội các khóa VIII, IX, X, XI, XII xây dựng và hoàn thiện, khắc phục căn bản tính chất, hệ quả của hệ thống pháp luật của thời kỳ kinh tế, kế hoạch hóa tập trung quan liêu, bao cấp, tạo lập nền tảng pháp lý cho đổi mới tổ chức hoạt động của bộ máy nhà nước, theo nguyên tắc pháp quyền và tái cấu trúc nền kinh tế theo quy luật của thị trường.

Hiến pháp 2013 được Quốc hội khóa XIII thông qua có nhiều nội dung mới, tiến bộ, mang tính nhân văn sâu sắc là một dấu mốc quan trọng trong lịch sử lập hiến Việt Nam, khẳng định các thành quả cải cách thể chế và thành tựu phát triển đất nước sau gần 30 năm đổi mới. Với vai trò là cơ quan thực hiện quyền lập pháp, Quốc hội có trách nhiệm to lớn và nặng nề trong việc cụ thể hóa các quy định của hiến pháp để tiếp tục đổi mới và hoàn thiện hệ thống pháp luật đáp ứng yêu cầu của thực tiễn và từng bước hội nhập.

Qua hơn 10 năm tổ chức thi hành Hiến pháp 2013, Quốc hội Việt Nam đã đạt được những kết quả quan trọng, nổi bật trong hoạt động lập pháp, được thể hiện trên các phương diện. Trong đó, pháp luật về dân sự, kinh tế với trọng tâm là hoàn thiện thể chế kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa ngày càng phát triển và phù hợp hơn với các quy luật khách quan của kinh tế thị trường, với luật pháp và thông lệ quốc tế. Quốc hội đã ban hành nhiều văn bản luật để tiếp tục cải cách các thể chế kinh tế. Trên cơ sở các quy định của pháp luật, kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa từng bước được xây dựng, hoàn thiện theo các tiêu chuẩn và nguyên tắc của nền kinh tế thị

trường hiện đại và hội nhập.

Kỳ họp thứ 7, Quốc hội khóa XV đã biểu quyết thông qua nhiều luật và nghị quyết quan trọng

Quốc hội khóa XV, trải qua 7 kỳ họp, Quốc hội khóa đã thông qua 43 luật, hơn 60 nghị quyết, Ủy ban Thường vụ Quốc hội cũng đã ban hành 45 nghị quyết và 3 pháp lệnh, ngay trong kỳ họp thứ 8 đang diễn ra, Quốc hội dự kiến tiếp tục thông qua 15 dự luật, 3 nghị quyết quy phạm pháp luật và cho ý kiến vào 13 dự thảo luật, trong đó có 1 Luật sửa 3 luật trong lĩnh vực đầu tư; 1 luật sửa 7 luật trong lĩnh vực tài chính, quản lý tài sản, có những dự án luật rất mới, phù hợp với xu thế phát triển như Luật Dữ liệu và Luật Công nghiệp công nghệ số thể hiện tinh thần trách nhiệm rất cao của Quốc hội. Chính phủ cũng đã khẩn trương quán triệt, triển khai thực hiện ngay chủ trương của Hội nghị Trung ương 10. Các văn bản này sẽ góp phần quan trọng trong hoàn thiện hệ thống pháp luật, tháo gỡ khó khăn, vướng mắc, khắc phục điểm nghẽn, điều chỉnh các mặt của đời sống kinh tế - xã hội, đảm bảo quyền con người và phục vụ phát triển đất nước.

Cùng với hoạt động giám sát, Quốc hội cũng đã đồng hành cùng Chính phủ quyết định ban hành kịp thời nhiều chủ trương, chính sách quan trọng, có ý nghĩa lớn với phát triển kinh tế - xã hội của đất nước, chăm lo đời sống nhân dân, nhất là trong những thời điểm khó khăn như đại dịch Covid-

19.

Bằng sự kết tinh của trí tuệ trên cơ sở những thành tựu lý luận, pháp lý của Đảng, Nhà nước ta, chúng ta đã có một nền thể chế ngày càng hoàn thiện. Sự gắn kết chặt chẽ chính sách kinh tế với chính sách xã hội, phát triển kinh tế với nâng cao chất lượng cuộc sống của Nhân dân, bảo đảm mọi người dân đều có cơ hội và điều kiện phát triển toàn diện và không ai bị bỏ lại phía sau, trong quá trình phát triển luôn là tư tưởng chỉ đạo xuyên suốt và nhất quán trong hoạt động lập pháp, quyết định các vấn đề quan trọng của quốc gia và giám sát tối cao của Quốc hội.

Soi chiếu với tư tưởng “đức trị” và “pháp trị” của Chủ tịch Hồ Chí Minh, một Nhà nước pháp quyền có hiệu lực mạnh là nhà nước được tổ chức và hoạt động trong khuôn khổ hiến pháp và pháp luật. Pháp luật phải truyền tải được những giá trị cốt lõi của đạo đức xã hội, những chuẩn mực đạo đức của dân tộc. Thượng tôn pháp luật dựa trên các chuẩn mực đạo đức và ngược lại. Xã hội phải được quản lý bằng pháp luật. Nhà nước cũng phải hoạt động theo pháp luật. Thiết nghĩ, xây dựng một thể chế tốt không chỉ bảo đảm tính dân chủ, tiến bộ của xã hội hiện đại, động lực cho sự phát triển mà còn tạo được “gốc” vững bền cho dân, cho nước.

Tạo động lực mới, sức bật mới

Chúng ta xây dựng pháp luật, xây dựng thể chế là để kiến tạo cho sự phát triển. Nhưng sự kiến tạo ấy chỉ thực sự diễn ra khi thể chế tạo ra được sự đồng thuận trong xã hội từ những chính sách mang đến sự công bằng, tạo động lực.

Việt Nam vững bước vào kỷ nguyên phát triển vươn tầm

Thực tiễn đổi mới đất nước gần 40 năm qua đã khẳng định sự đúng đắn về tầm nhìn và tư duy chiến lược của Đảng, Nhà nước trong việc xác định mục tiêu, các chủ trương, định hướng lớn và giải pháp cơ bản trong cải cách thể chế. Quốc hội đã cơ bản hoàn thành nhiệm vụ lập pháp của mình, tạo cơ sở pháp lý và động lực quan trọng cho sự phát triển kinh tế - xã hội của đất nước, làm thay đổi diện mạo, đưa đất nước vượt ra khỏi tình trạng đói nghèo, chậm phát triển, trở thành một quốc gia đang phát triển có thu nhập trung bình. Chúng ta đã có một hệ thống pháp luật tương đối đầy đủ, cân đối giữa các lĩnh vực. Tuy nhiên, hệ thống pháp luật của nước ta vẫn chưa thật sự đồng bộ, tính ổn định và dự báo chưa cao, một số quy định còn thiếu tính thống nhất và tính khả thi.

Sinh thời, cố Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đặc biệt dành nhiều sự quan tâm, trăn trở cho công tác xây dựng thể chế. Người đã có nhiều công trình nghiên cứu liên quan góp phần xây dựng, hoàn thiện hệ thống thể chế, chính sách, pháp luật và tổ chức thực hiện chính sách pháp luật ở nước ta hiện nay.

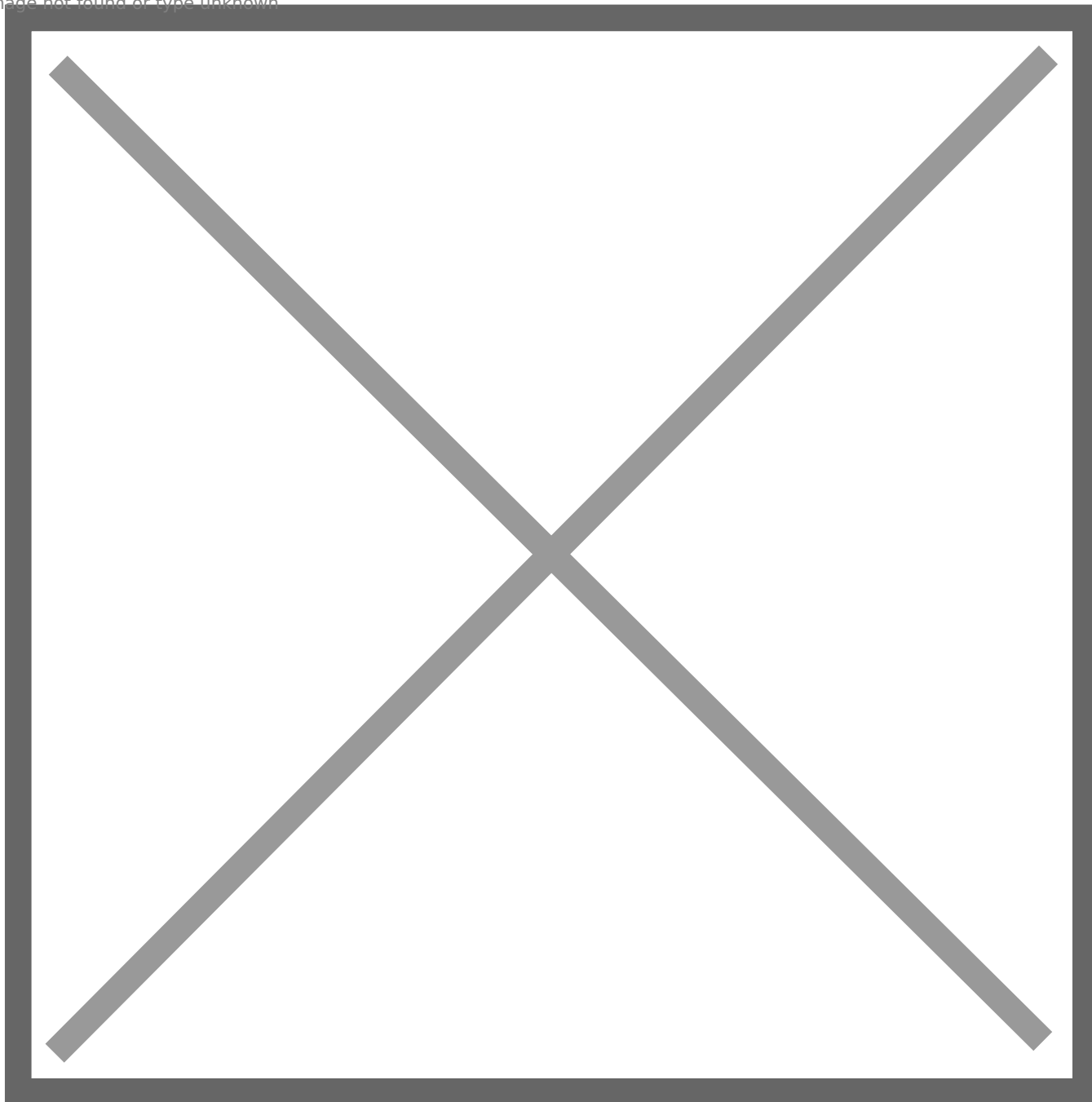
Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng, nhà chính trị xuất sắc, suốt đời cống hiến vì hạnh phúc của Nhân dân.

Theo cố Tổng Bí thư, việc xây dựng và hoàn thiện hệ thống thể chế, chính sách, pháp luật dân chủ, công bằng, nhân đạo, đầy đủ, kịp thời, đồng bộ, thống nhất, khả thi, công khai, minh bạch, ổn định, dễ tiếp cận, được thực hiện nghiêm và nhất quán là một trong những nhiệm vụ trung tâm, một đòi hỏi cấp thiết, một tất yếu khách quan của việc xây dựng và phát triển nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và xây dựng, hoàn thiện Nhà nước pháp quyền Việt Nam xã hội chủ nghĩa của Nhân dân, do Nhân dân và vì Nhân dân dưới sự lãnh đạo của Đảng. Đồng thời, việc xây dựng và hoàn thiện hệ thống thể chế còn bắt nguồn từ đòi hỏi xây dựng và phát triển các mối quan hệ quốc tế theo đường lối mở cửa, tích cực, chủ động hội nhập quốc tế ngày càng sâu rộng và toàn diện.

Tại Đại hội XI, XII, XIII của Đảng, thể chế trở thành một trong ba đột phá chiến lược được nêu. Các yêu cầu “đột phá chiến lược” về hoàn thiện thể chế được xác lập qua văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng năm 2021: “Hoàn thiện đồng bộ thể chế phát triển, trước hết là thể chế phát triển nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa. Đổi mới quản trị quốc gia theo hướng hiện đại, cạnh tranh hiệu quả. Tập trung ưu tiên hoàn thiện đồng bộ, có chất lượng và tổ chức thực hiện tốt hệ thống luật pháp, cơ chế, chính sách, tạo lập môi trường đầu tư kinh doanh thuận lợi, lành mạnh, công bằng cho mọi thành phần kinh tế, thúc đẩy đổi mới sáng tạo; huy động,

quản lý và sử dụng có hiệu quả mọi nguồn lực cho phát triển, nhất là đất đai, tài chính, hợp tác công - tư; đẩy mạnh phân cấp, phân quyền hợp lý, hiệu quả, đồng thời tăng cường kiểm tra, giám sát, kiểm soát quyền lực bằng hệ thống pháp luật”.

Image not found or type unknown

Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm phát biểu tại Hội nghị Trung ương 10, khóa XIII

Những nhiệm vụ nêu trên chính là cải cách thể chế tầm chiến lược đặt ra yêu cầu hành động trên thực tế trong bối cảnh hội nhập sâu rộng vào nền kinh tế thế giới. Tại Hội nghị Trung ương 10, Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm một lần nữa nhấn mạnh: “tập trung cao nhất cho đột phá về thể chế và phát triển”.

Trên tinh thần Nghị quyết của Đại hội Đảng lần thứ XIII đề ra, Quốc hội khóa XV xác định một trong những sứ mệnh hàng đầu, một trong những trọng tâm của chương trình nghị sự của quốc gia cho 5 năm 2021-2026: “Hoàn thiện thể chế phát triển, trước hết là thể chế phát triển nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa”.

Chỉ rõ yêu cầu "Quốc hội phải lan tỏa tinh thần của Hội nghị Trung ương 10 khóa XIII" quyết liệt thực hiện cải cách thể chế tạo động lực mới, sức bật mới cho sự phát triển nhanh và bền vững của đất nước, Chủ tịch Quốc hội Trần Thanh Mẫn nhấn mạnh: “Phải dồn sức cả hệ thống chính trị, các ngành, các cấp, các địa phương để lo. Cái gì khó khăn thuộc về thể chế, chỉ đạo điều hành thì phải tập trung tháo gỡ, nhất là đáp ứng yêu cầu chuyển đổi số, đảm bảo quốc phòng - an ninh, cải cách hành chính, hoàn thiện hành lang pháp lý trong hoạt động về thuế, y tế, giáo dục. Cái gì sửa ngay được thì sửa để đảm bảo yêu cầu cho phát triển”.

Chủ tịch Quốc hội Trần Thanh Mẫn phát biểu tại Kỳ họp thứ 8, Quốc hội khóa XV

Gánh vác sứ mệnh và trọng trách nặng nề trước Đảng, trước nhân dân, gần 80 năm qua, Quốc hội đã hết lòng, hết sức đồng hành cùng dân tộc trong cả những lúc nguy nan, những thời điểm bước ngoặt của lịch sử như lời căn dặn của Chủ tịch Hồ Chí Minh: “Quốc hội ta là tiêu biểu cho tinh thần đại đoàn kết toàn dân tộc và ý chí quật cường của dân tộc Việt Nam”. Kế thừa, phát huy các kết quả tích cực trong cải cách thể chế gần bốn thập niên qua, Quốc hội Việt Nam quyết tâm đổi mới tư duy đầy mạnh hoạt động lập pháp trên các nguyên tắc pháp quyền xã hội chủ nghĩa, dưới sự lãnh đạo của Đảng, xây dựng một thể chế bao trùm, toàn diện.

Bài 2: Điểm nhấn của điểm nhấn

Anh Tuấn - Hồng Phong

Link bài viết: <https://nguoilambao.vn/public/quoc-hoi-voi-su-menh-hoan-thien-the-che-bai-1-quoc-hoi-xay-dung-the-che-de-kien-tao-su-phat-trien>